

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

C5PID18C0T01

DIDAKTICKÝ TEST

Jméno a příjmení

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu **je uveden na záznamovém archu.**
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body.**
- **Odpovědi pište do záznamového archu.** Při zápisu použijte modře nebo černě písíci propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně.** Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědi

- U všech úloh/podúloh je **právě jedna odpověď správná.**
 - Odpověď na úlohu/podúlohu zřetelně zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.
- A B C D
- 4
- Pokud budete chtít svou odpověď opravit, pečlivě zabarvíte původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček. Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědi a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

A B C D

4

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědi

- Odpovědi **pište čitelně** do vyznačených bílých polí. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní **rozlišujte velká a malá písmena.**

12

- Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď запиšte do stejného pole.
- Za chybu se považuje nesprávná (tj. i nadbytečná) nebo chybějící dílčí odpověď. Maximální dosažitelné bodové hodnocení za úlohu se sníží o započítané chyby.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYNI!

1 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Domorodci namířili kopí na svou oběť.
- B) Na konci hádky už mluvil smířlivým tónem.
- C) Kostýmy šermířů se prodávaly snad v celé zemi.
- D) Ve vzduchu poletovaly ochmířené plody pampelišek.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–4

TEXT 1

(1)

Hoj, ty Štědrý večere,
ty tajemný svátku,
cože komu dobrého
neseš na památku?

Ovocnému stromoví
od večere kosti
a zlatoušky na stěnu
tomu, kdo se postí.

Hoj, já mladá dívčina,
srdce nezadané:
mně na myslí jiného,
jiného cos tane.

Pod lesem, ach, pod lesem,
na tom panském stavě,
stojí vrby stařeny,
sníh na šedé hlavě.

(2)

Jedna vrba hrbatá
tajně dolů kývá,
kde se modré jezero
pod ledem ukrývá.

Tu prý dívce v půlnoci,
při luně pochodni,
souzený se zjeví hoch
ve hladině vodní.

Hoj, mne půlnoc neleká,
ani liché vědy:
půjdu, vezmu sekeru,
prosekám ty ledy.

I nahlédnu v jezero,
hluboko – hluboko,
milému se podívám
pevně okem v oko.

(K. J. Erben, Štědrý den, zkráceno)

TEXT 2

Apostrofa – oslovení věcí, abstraktních (nehmatatelných) skutečností či nepřítomných osob, např. *skálo, proč je lásky málo*.

Epanastrofa – opakování stejného slova nebo slovního spojení na konci jednoho a na začátku bezprostředně následujícího verše.

(CZW)

1 bod

2 Která z následujících možností nejlépe vystihuje dívku promlouvající v TEXTU 1?

- A) Dívka je netečná.
- B) Dívka je nečestná.
- C) Dívka je nebojácná.
- D) Dívka je nedůtklivá.

max. 2 body

3 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
3.1 Text je próza.	☐	☐
3.2 V každé sloce druhé části se spolu rýmují alespoň dva verše.	☐	☐
3.3 Všechny liché verše v druhé části textu končí tříslabičným slovem.	☐	☐
3.4 Celkem devět veršů v první části textu začíná jednoslabičným slovem.	☐	☐

max. 2 body

4

4.1 Vypište z TEXTU 1 jeden verš, v němž se vyskytuje apostrofa.

4.2 Vypište z TEXTU 1 dva verše, v nichž se vyskytuje epanastrofa.

Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

max. 3 body

5 Přiřadte k jednotlivým tvarům sloves (5.1–5.3) odpovídající mluvnické kategorie (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 5.1 směji se _____
- 5.2 zpívejme _____
- 5.3 odjeli byste _____

- A) 1. osoba, způsob rozkazovací
B) 2. osoba, způsob rozkazovací
C) 1. osoba, způsob oznamovací
D) 2. osoba, způsob podmiňovací
E) 1. osoba, způsob podmiňovací

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 6–10

(1) Málokterý člověk si delfíny dovede představit jinde než v moři. Jenže výjimky potvrzují pravidlo. Za delfínem růžovým se musíte vydat do povodí řeky Amazonky. Když chce tento říční delfín získat sympatie opačného pohlaví, používá větve nebo kamení. Vědci sledovali dospělé samce růžového delfína (správně delfínovce amazonského), jak nesou tyto předměty v tlamě a poté jimi agresivně buší do vodní hladiny. Čeráním vody chtějí udělat na samice dojem.

(2) Toto unikátní chování studoval tým profesora Tonyho Martina. Vědci dospěli k závěru, že takto specifickým způsobem se chovají dospělí samci a že delfíni své představení provozují intenzivněji, jsou-li nablízku samice. „Je to zřejmě součást rituálu dvoření, protože současně se mezi samci projevuje agrese,“ vysvětluje Martin. „Nikdy se ale nestalo, aby jeden na druhého kamenem či větví zaútočil.“ Vědci se původně domnívali, že podobný způsob námluv praktikují i jiní savci. Ukázalo se však, že něco takového dělají jenom šimpanzi, jejich metoda je ale méně propracovaná.

(3) Delfíni růžoví nejsou jedinými delfíny, kteří za určitým účelem používají nějaké předměty. V australských vodách vědci objevili delfíny skákavé, kteří si navlékají na čumák mořskou houbu. Biologové jsou přesvědčeni o tom, že ji používají jako jakousi ochrannou rukavici, když na mořském dně pátrají po potravě.

(4) Říční delfíni patří k nejohroženějším ze všech kytovců, například delfínovec čínský byl naposledy spatřen v roce 2004, počet asijských říčních delfínů se odhaduje jen na 85. Ve srovnání s těmito či jinými druhy na tom delfín růžový žijící ve vnitrozemí Jižní Ameriky tak špatně není.

(Lidové noviny, 29. 3. 2008, upraveno)

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
6.1 Amazonka je řeka v Jižní Americe.	☐	☐
6.2 V roce 2004 bylo potvrzeno, že delfínovec čínský vyhynul.	☐	☐
6.3 Šimpanzi mají propracovanější způsob námluv než delfíni růžoví.	☐	☐
6.4 Delfíni skákaví používají předměty za stejným účelem jako delfíni růžoví.	☐	☐

1 bod

7 Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům v trojici slov ROSTLINA – KVĚTINA – RŮŽE?

Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídající trojici slov ROSTLINA – KVĚTINA – RŮŽE.

- A) savec – kytovec – delfín
- B) savec – delfín – kytovec
- C) kytovec – savec – delfín
- D) kytovec – delfín – savec

1 bod

8 Které z následujících slov neobsahuje předponovou část?

- A) dospěli
- B) sledovali
- C) navlékají
- D) provozují

1 bod

9 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje jedno měkké a jedno tvrdé přídavné jméno?

- A) delfíni růžoví nejsou jedinými delfíny
- B) podobný způsob námluv praktikují i jiní savci
- C) takto specifickým způsobem se chovají dospělí samci
- D) chce tento říční delfín získat sympatie opačného pohlaví

max. 2 body

10 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda obsahuje podmět vyjádřený (A), nebo ne (N):

	A	N
10.1 Čerčením vody chtějí udělat dojem na samice.	☐	☐
10.2 Za delfínem růžovým se musíte vydat do povodí Amazonky.	☐	☐
10.3 Málokterý člověk si delfíny dovede představit jinde než v moři.	☐	☐
10.4 Toto unikátní chování studoval tým profesora Tonyho Martina.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 11

Příchod podzimu ohlásily první ranní mlhy a přízemní mrazíky. V sobotu bylo sychravo a foukal ledový vítr. V neděly se sice počasí výrazně vylepšilo, teploty však byly nadále nízké. Vytrvalý zahrádkář ocesal poslední ovocné stromy a zabezpečil bedny s úrodou před očekávanými mrazy.

V údolí mezi skalisky bylo vidět mnoho malých postaviček s papírovými draky. Vzdušné výry pomáhaly barevným drakům vyletět vysoko nad skály. Po chvíli však výskající hlásky rozlétly toulavé psy, kteří pobíhali mezi křovinami. Děti se rozuřených psů tak lekly, že jim z rukou vyklouzly provázky. Ještě chvíli pak několik osamělých draků létalo nad vsí.

(CZVV)

max. 4 body

11 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

12 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

- A) Obezřetně vystrčil hlavu ven a rozhlédl se. Nad Bezednou propastí byla napnuta obrovská pavoučí síť.
- B) Átrej se vydal hledat Bezednou propast, kde žila Ygramul. Putoval hornatou pouští. Všude kolem byly jen skály.
- C) V jejích lepkavých vláknech sebou házel Šťastný drak. Bil kolem sebe ocasem a pařáty, ale tím více se zaplétal do sítě.
- D) Chvilku čekal, ale když zemětřesení nepřestávalo, lezl slují dál, až se dostal k východu.
- E) Ale o pronásledovateli neměl Átrej ani tušení, a tak si hledal cestu opatrně a pomalu. Právě se octl v jakési slují, když zaslechl hřmění. Cítil, jak se skála, v níž vězel, třese.
- F) Když na ně Átrej vylezl, povážlivě se pod ním kymácely. Kdyby věděl, že je mu na stopě děsivý tvor, který se stále blíží, možná by udělal něco zbrklého.

(M. Ende, *Nekonečný příběh*, upraveno)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

max. 3 body

13 Na každé vynechané místo (***) v ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo:**

- 13.1 Máma měla mimořádně dobrou náladu, a tak jsem se rozhodla ji přemluvit, aby mi koupila nový telefon. Řekla jsem si totiž: Kuj železo, dokud je *****.
- 13.2 Babička upekla tak dobrý koláč, že jsem ho celý snědl. Když večer přišel bratr domů, rozčílil se, že jsem mu nic nenechal. Řekl jsem mu: Kdo dřív přijde, ten dřív *****.
- 13.3 Ačkoli je moje máma profesionální kuchařka, doma vaříme jen z polotovarů. Ne nadarmo se říká: Kovářova kobyla chodí *****.

max. 2 body

14 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda jde o souvětí (A), nebo ne (N):

	A	N
14.1 Tento projekt zdárně dokončíme, ať už s vámi, nebo bez vás.	☐	☐
14.2 Na pracovní porady přichází buď pozdě, nebo bez jakékoli přípravy.	☐	☐
14.3 Ze závodů odjížděl nejen s medailí, ale i se zápisem nového rekordu.	☐	☐
14.4 Chtěl jsem mu pomoci v obtížné situaci, dokonce jsem mu půjčil peníze.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Podle celostátního de*íku nestra*ý soud včera rozhodl, že známý právník je vi*en falšováním dokumentů.

(CZV)

1 bod

15 Na každé z vynechaných míst (*) ve výchozím textu je třeba doplnit *n/nn*, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *n/nn* uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) n – nn – n
- B) n – n – nn
- C) nn – n – nn
- D) nn – nn – n

1 bod

16 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Nový spolužák je velice nesmělý.
- B) Film se promítal v zatemněné místnosti.
- C) Po setmění nemají malé děti vůbec chodit ven.
- D) Vyhýbal se mi jen kvůli malému nedorozumnění.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 17–22

(1) „Co se přiváže na to lano?“ ptala se Peggy.

„Přivážeme se k němu my všichni,“ vysvětlila Nancy. „Když někdo spadne ze skály, ostatní musí lano pevně držet, aby nespadol moc hluboko.“

„Kdo půjde jako první?“ nemohl se dočkat Roger.

„Vpředu půjde někdo silný a to bude Nancy,“ řekl John, „já budu na druhém konci.“

Všech šest dětí se uvázalo do smyček, které byly od sebe asi pět metrů, a vydalo se na cestu. Zpočátku jim lano bránilo v rozhovoru. Jakmile chtěl někdo promluvit na kamaráda, který šel před ním, a popoběhl, zakopl o volné lano. Než se naučili bezpečně si povídat, lezli už po svazích tak strmých, že nikomu nebylo do řeči. To nejtěžší na ně ale teprve čekalo, horolezci ještě budou rádi, že s sebou mají lano.

(2) Došli ke skalní stěně, po níž se sice snadno stoupalo, ale pád by tu byl nebezpečný. Nancy i Zuzana vylezly nahoru lehce. Titty zrovna přelézala okraj stěny a Peggy s Johnem čekali dole, když Roger, který byl asi v polovině stěny, začal křičet: „Koukněte se! Divoké kozy!“ Chtěl ukázat na kozy, které **pily** ze studánky, nohy se mu ale najednou smekly. Zazněl pronikavý výkřik.

(3) Trhnutí lana stáhlo Titty zpátky. Nancy a Zuzana držely lano ze všech sil. Roger se houpal před skalní stěnou a házel sebou jako pavouk na konci vlákna.

„Rogere,“ volal John, „chytanu tě za nohy, postavím je na nějaké pevné místo a pak hned lez nahoru.“

Jakmile se Roger dal do šplhání, Nancy se Zuzanou okamžitě pocítily úlevu. Za chvíli byla Titty u nich a krátce po ní vylezl nahoru i Roger.

(A. Ransome, *Trosečníci z Vlaštoky*, upraveno)

max. 2 body

17

17.1 Vypište z druhé části výchozího textu dvě příslovce, která jsou v textu slovy souznačnými neboli synonymy.

17.2 Vypište ze třetí části výchozího textu dvě příslovce, která jsou v textu slovy souznačnými neboli synonymy.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

1 bod

18 Která z následujících možností odpovídá pořadí, v němž byly děti přivázány na laně?

- A) Bezprostředně před Titty byla Nancy, bezprostředně za Titty byl John.
- B) Bezprostředně před Titty byla Zuzana, bezprostředně za Titty byl Roger.
- C) Bezprostředně před Rogerem byla Titty, bezprostředně za Rogerem byl John.
- D) Bezprostředně před Rogerem byla Zuzana, bezprostředně za Rogerem byla Peggy.

1 bod

19 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytují dvě zájmena?

- A) který šel před ním
- B) kdo půjde jako první
- C) že nikomu nebylo do řeči
- D) jakmile chtěl někdo promluvit

1 bod

20 **Ve kterém z následujících úseků výchozího textu je nejvýrazněji naznačeno, že se během výpravy odehraje něco dramatického?**

- A) zpočátku jim lano bránilo v rozhovoru
- B) házel sebou jako pavouk na konci vlákna
- C) horolezci ještě budou rádi, že s sebou mají lano
- D) chytanu tě za nohy, postavím je na nějaké pevné místo

1 bod

21 **Které z následujících tvrzení je pravdivé?**

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu podtržena.)

- A) Slovo *silný* je ve výchozím textu užito ve významu *velmi účinný, působivý*.
- B) Slovo *pronikavý* je ve výchozím textu užito ve významu *upřeně pozorující*.
- C) Slovo *vysvětlit* je ve výchozím textu užito ve významu *sdělením bližších okolností objasnit*.
- D) Slovo *stoupat* je ve výchozím textu užito ve významu *postupně se zvyšovat, zvedat se*.

max. 2 body

22

22.1 **Napište, kterými dvěma slovními druhy může být slovo Pily.**

Odpověď zapíšte celými slovy, nepoužívejte zkratky.

22.2 **Napište smysluplnou větu o třech slovech, v níž slovo Pily bude jiným slovním druhem než ve výchozím textu.**

Posuzované slovo, které je ve výchozím textu vyznačeno tučně, nesmí být použito jako vlastní jméno, např. *pan Pily*. Tvar slova musí zůstat zachován.

max. 2 body

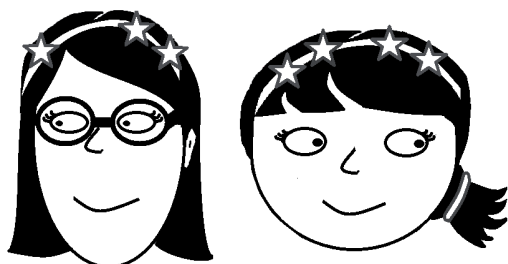
23 **Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N):**

	A	N
23.1 Odhrnula kápi a uviděla v zrcadle svou proměněnou tvář.	☐	☐
23.2 Když vstoupil do místnosti přeplněné cizími lidmi, začal mít obavy.	☐	☐
23.3 Část obilí naložil do připravených pytlů a odvezl do nedaleké sípky.	☐	☐
23.4 Trvalo celých sedm dní, než knížecí vojsko dobilo hradby vzdorujícího města.	☐	☐

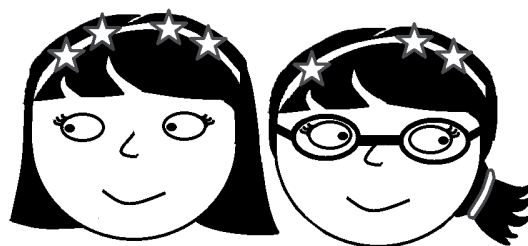
24 Přiřadte k jednotlivým obrázkům (24.1–24.4) odpovídající popis (A–F):

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

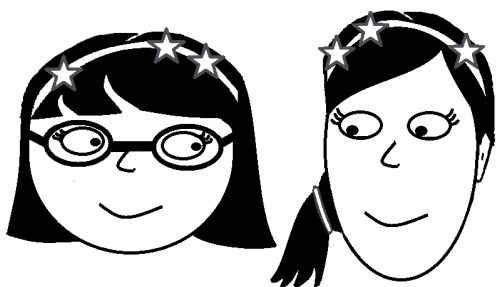
24.1

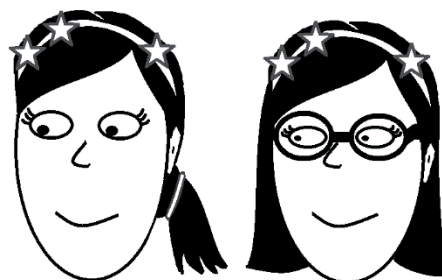
24.2

24.3

24.4

(CZVV)

- A) Dívka, která má culík, nemá brýle. Ta s brýlemi má oválný tvar obličeje. Ani jedna dívka nemá na čelence sudý počet hvězdiček.
- B) Alespoň jedna z dívek má oválný tvar obličeje. Ta s culíkem nemá brýle. Dívka se sudým počtem hvězdiček na čelence má brýle.
- C) Dívka, která nemá brýle, má culík, ta s brýlemi má oválný tvar obličeje. Alespoň jedna z dívek má na čelence sudý počet hvězdiček.
- D) Dívka s brýlemi má rozpuštěné vlasy, druhá dívka má oválný tvar obličeje. Alespoň jedna z dívek má na čelence sudý počet hvězdiček.
- E) Alespoň jedna z dívek má kulatý tvar obličeje. Dívka, která nemá brýle, má na čelence sudý počet hvězdiček. Ta s brýlemi má culík.
- F) Dívka s rozpuštěnými vlasy má brýle. Alespoň jedna z dívek má kulatý tvar obličeje. Ani jedna z dívek nemá na čelence sudý počet hvězdiček.

Poznámka:

kulatý tvar obličeje

oválný tvar obličeje

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–28

(1) První použitelný telefon zkonstruoval Alexander Graham Bell. Po mnoha neúspěšných pokusech konečně 10. března 1876 jeho pomocník uslyšel v telefonu: „Pane Watsone, přijďte sem, potřebuji vás.“ Téhož roku na výstavě ve Filadelfii vynálezce svůj zázračný **přístroj** ukázal světu. Úspěch to byl nevalný až do té doby, kdy šel kolem brazilský císař obklopený porotci. Když císař uviděl Bella, srdečně ho pozdravil. Potkali se totiž kdysi v Bellově škole pro neslyšící. Bell využil příležitosti a poprosil císaře, aby si vyzkoušel jeho **vynález**. Jakmile tak vládce učinil, neubráníl se **nadšení**.

(2) „Já slyším hlas! Toť skvělé!“ zvolal.

Jediné, co zaslechla celá porota, byl tento výkřik. Ale stačilo to. Nazítří se přístroj přestěhoval na lepší **místo**, Bell byl požádán o několik přednášek, předvedl vynález několika učeným společností a telefon se rozběhl do světa!

(J. Cirkl, Zneuznaní Edisoni, upraveno)

1 bod

25 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) A. G. Bell sestrojil telefon kvůli účasti na výstavě ve Filadelfii.
- B) A. G. Bell a brazilský císař se už před výstavou ve Filadelfii znali osobně.
- C) A. G. Bell měl na výstavě ve Filadelfii se svým vynálezem okamžitě úspěch.
- D) A. G. Bell získal záhy po výstavě ve Filadelfii zakázky od několika učených společností.

1 bod

26 Které z následujících slov není ve výchozím textu užito ve čtvrtém pádu?

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu zvýrazněna.)

- A) místo
- B) přístroj
- C) vynález
- D) nadšení

1 bod

27 Kdo nejspíše promlouvá ve výchozím textu přímou řečí?

- A) pan Watson a brazilský císař
- B) Alexander Graham Bell a brazilský císař
- C) pan Watson a jeden z porotců na výstavě
- D) Alexander Graham Bell a jeden z porotců na výstavě

max. 3 body

28

28.1 Vypište z první části výchozího textu slovo, které obsahuje dvojhlásku.

28.2 Napište spisovné **tříslabičné** podstatné jméno, které je příbuzné se slovem **UVIDĚT** a zároveň se skloňuje podle vzoru **ŽENA**.

28.3 Napište spisovné **dvouslabičné** podstatné jméno, které je příbuzné se slovem **POŽÁDAT** a zároveň se skloňuje podle vzoru **KOST**.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.
